

Wprowadzenie

Zagadnienia związane z polityką energetyczno-surowcową poszczególnych państw naszego regionu, transformacją energetyczną, próbą sprostania współczesnym wyzwaniom związanym z procesem odchodzenia od wykorzystywania paliw kopalnych, tworzenie gospodarek niskoemisyjnych zyskują coraz większe zainteresowanie badaczy. Wyżej wymienione kwestie stają się coraz częściej tematem publicznej debaty. Z uwagi na rosnące zainteresowanie kwestiami surowcowo-energetycznymi, po raz pierwszy w długoletniej historii naszego czasopisma, zdecydowaliśmy się stworzyć dział tematyczny poruszający te zagadnienia w kontekście państw regionu Europy Środkowo-Wschodniej. Udało nam się zaprosić do współpracy autorów, których zainteresowania badawcze dotyczą różnych aspektów tego zagadnienia.

Wszystkie artykuły w niniejszym dziale odnoszą się do kwestii surowcowo-energetycznych, w kontekście Polski i jej bezpośredniego wschodniego sąsiedztwa. W pierwszym artykule autorstwa Marcina Koczana przedstawiona jest ewolucja polityki klimatyczno-energetycznej Unii Europejskiej i jej wpływ na sektor energetyczny w Polsce. Autor analizuje najważniejsze unijne dokumenty w zakresie tzw. pakietów energetyczno-klimatycznych, wyznaczających cele krajowe i wspólnotowe w perspektywie roku 2020 i 2030. Pierwszy z pakietów zwany potocznie 3x20 lub 20-20-20, definiował trzy główne cele: ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20%, wzrost udziału energii z odnawialnych źródeł w końcowym zużyciu energii o 20% i podniesienie efektywności energetycznej o 20%. Następnie Autor opisuje najważniejsze etapy dojścia do kolejnego pakietu energetyczno-klimatycznego, wyznaczającego unijne cele w perspektywie roku 2030. Zalicza do nich m.in.: przyjęty przez Komisję Europejską *Plan działania prowadzący do przejścia na konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną do 2050 roku*, *Plan na rzecz gospodarki niskoemisyjnej*, *Plan działania w zakresie energii do roku 2050*, czy tzw. *Zieloną Księgę* w zakresie energii. Marcin Koczan opisał także stanowisko polskich władz wobec procesu kształtowania się głównych postanowień pakietu *Czysta energia dla wszystkich Europejczyków* (Clean Energy for All Europeans Package), wyznaczającego cele do roku 2030. W konkluzjach Autor zawarł rekomendacje dotyczące polskiej polityki energetycznej.

W tekście Marcina Koczana pojawił się wątek dotyczący dostaw surowców energetycznych do Polski. W zdecydowanie szerszym kontekście to zagadnienie opisane jest w artykule Michała Piekarskiego, dotyczącym bezpieczeństwa dostaw surowców energetycznych do Polski drogą morską. Autor w szerokim zakresie opisuje zagrożenia przerwania dostaw surowców poprzez intencjonalne działania wrogiej strony i jednocześnie, co jest niewątpliwie atutem Jego pracy, przedstawia środki zaradcze neutralizujące lub minimalizujące zagrożenia. Doktor Piekarski odnosi się w swoim tekście do bardzo szerokiego spektrum infrastruktury służącej do realizowania dostaw surowców energetycznych od zbiornikowców i gazowców, poprzez gazociągi biegnące dnem morza jak np. Baltic Pipe, na instalacjach służących do regazyfikacji LNG w Gazoporcie w Świnoujściu kończąc. Zawarta w artykule doktora Piekarskiego analiza problemu bezpieczeństwa dostaw surowców energetycznych drogą morską pokazuje strategiczne znaczenie tego zagadnienia dla bezpieczeństwa energetycznego państwa. Po lekturze tekstu wyraźnie rysuje się konieczność wieloaspektowego podejścia do tego problemu. Autor w konkluzjach swojego tekstu zawarł kilkanaście postulowanych rozwiązań prawnych i organizacyjnych, które Jego zdaniem w istotnym zakresie poprawią bezpieczeństwo dostaw ropy oraz gazu ziemnego do Polski.

Dwa kolejne teksty autorstwa Oksany Voytyuk i Jakuba Siotora dotyczą Ukrainy, ale w różnych kontekstach. Prof. Voytyuk skupia się raczej na czynnikach wewnętrznych, opisując z dużą dozą szczegółowości zagadnienia ukraińskiego sektora gazowego, natomiast mgr Siotor odnosi się do czynnika zewnętrznego, opisując znaczenie Ukrainy jako państwa tranzytowego rosyjskiego gazu do krajów Unii Europejskiej.

Oksana Voytyuk opisuje powstanie sektora wydobycia gazu ziemnego na terytorium dzisiejszej Ukrainy, od początku XX w., przez okres funkcjonowania Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki w strukturach Związku Radzieckiego po stan obecny. Autorka przedstawia także proces rozbudowy infrastruktury przesyłowej łączącej zasobne w gaz złoża jamalskie z odbiorcami w Europie, a także należący do największych w Europie ukraiński system podziemnych magazynów gazu. Niewątpliwie mocną stroną tekstu są liczne wykresy ilustrujące poziom krajowego wydobycia, importu surowca, przesyłu do państw trzecich, pojemność podziemnych magazynów gazu. Tekst Jakuba Siotora niejako uzupełnia artykuł Oksany Voytyuk, opisując rolę Ukrainy jako kraju tranzytowego rosyjskich surowców do krajów Unii Europejskiej. Wraz z rozbudową infrastruktury przesyłowej, zmierzającej do bezpośredniego połączenia Rosji z europejskimi odbiorcami, znaczenie Ukrainy spadało, co wpłynęło na poziom bezpieczeństwa surowcowo-energetycznego tego państwa. Rosji jednak nie udało się zakończyć planowanych inwestycji zmierzających do całkowitego ominięcia Ukrainy, dlatego zmuszona była do podpisania kontraktu na przedłużenie wykorzystania ukraińskiej infrastruktury tranzytowej.